

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT

25-26 May 2021

National Virtual Training on

Training on International Certification, Standards and Quality in the Dried Fruit Value Chain

25-26 май 2021

“Озиқ-овқат савдоси барқарор ривожлантириш учун Ўзбекистоннинг қурилган мевалари қиймат занжирининг интеграциясини ривожлантириш”

Presentation on:

Food Safety: Dried Fruits

By

Jasurbek Rustamov , National Consultant

“These training materials were elaborated and employed by UNCTAD consultants during the training event. The opinions and content of these training materials are exclusively those of the authors and do not necessarily reflect the views of the United Nations”

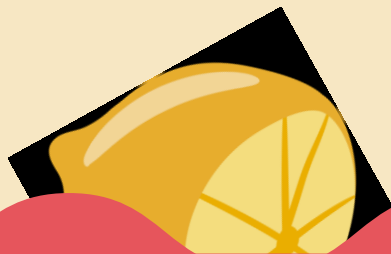
ОЗИҚ-ОВҚАТ ҲАВФСИЗЛИГИ

ҚУРИТИЛГАН МЕВАЛАР

МАВЗУЛАР

01 ТАШҚИ ЖИСМЛАР
БИЛАН ИФЛОСЛАНИШ

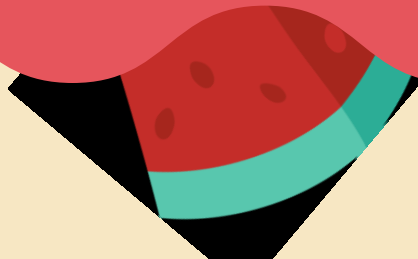
02 ПЕСТИЦИД
ҚОЛДИҚЛАРИ

03 МИКРОБИОЛОГИК
ИФЛОСЛАНИШ

04 ОҒИР
МЕТАЛЛАР

05 ОЗИҚ-ОВҚАТ
ҚЎШИМЧАЛАРИ

ОЗИҚ-ОВҚАТ ҲАВФСИЗЛИГИ

-Европа Иттифоқида сотиладиган барча овқатлар, шу жумладан қуритилган мевалар хавфсизлик талабларига жавоб бериши керак бўлиши керак.

-Қўшимчалар тасдиқланиши керак.

-Пестицид қолдиқлари ва микотоксинлар каби зарарли ифлослантирувчи моддаларга чекловлар қўйилади.

-Европа комиссиясининг регламенти озиқ-овқат маҳсулотидаги баъзи ифлослантирувчи моддалар учун максимал даражаларни белгилайди.

-Ушбу регламент тез-тез янгиланиб боради ва умумий озиқ-овқат маҳсулотлари учун белгиланган чегаралардан ташқари, маълум маҳсулотларнинг, шу жумладан қуритилган меваларнинг ифлослантирувчи моддаларига тегишли бир қатор ўзига хос чегаралар мавжуд.

- Қуритилган мевалардаги ифлослантирувчи моддаларга нисбатан энг кенг тарқалган талаблар пестицид қолдиқлари, микроорганизмлар, консервантлар ва озиқ-овқат қўшимчаларига тегишли.

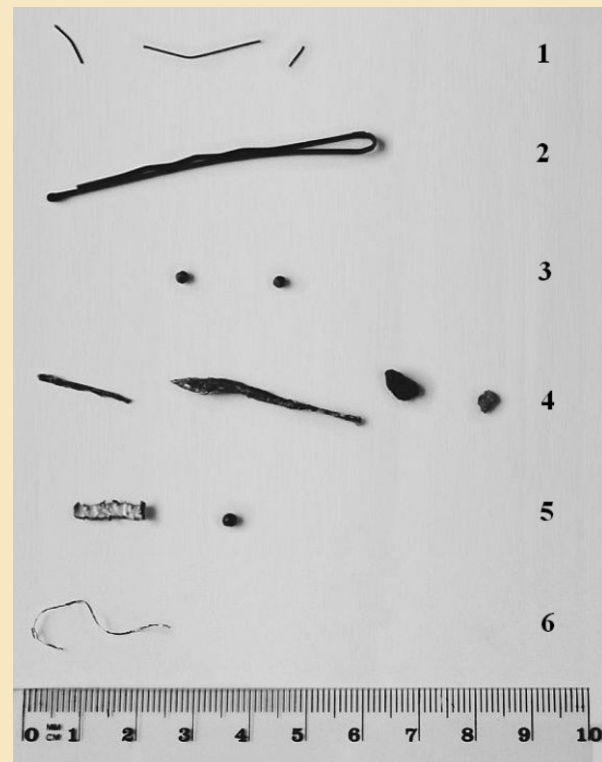
Рўйхат: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1881&from=EN>

Ташқи жисмлар билан ифлосланиш

Ташқи жисмлар озиқ-овқат маҳсулотини ишлаб чиқариш ёки тарқатишнинг исталган нуқтасида киритилган ҳар қандай ташқи ифлослантирувчи моддалар деб таърифланади. ...

Шиша истеъмолчиларга шикаст этказиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотларида энг кўп тарқалган ташқи жисмдир.

Ташқи жисмлар миқдори истеъмолчи учун юзага келадиган хавфга таъсир қилади.

Ташқи жисмлар билан ифлосланиш

Ташқи жисмлар :

Тош, Чиша, кесак, сомон, ёғоч, суюқлар, метал, ўлик ҳашоратлар ва бошқалар

Текшириш Воситалари:

магнитлар, метал детекторлар, сканнерлар, х-рай қурилмалари (100% гарантия ёқ)

Амаллар: Тозалаш, саралаш, ювиш, элаш

Ташқи жисмлар билан ифлосланиш

- Қуритилган меваларни экспорт қилишда ҳашаротлар муҳим муаммо ҳисобланади.
- Ҳашаротлар билан ифлосланишини олдини олиш учун, этказиб берувчилари профилактикани амалга оширишлари керак (фумигация ва ҳароратни созлаш)
- Сиз фақат расман тасдиқланган фумигантларга мурожаат қилинг

Масалан, брометил фумигант сифатида Европа Иттифоқида тақиқланган.

Қўшимча маълумот: https://ec.europa.eu/food/overview_en

Пестицид қолдиқлари

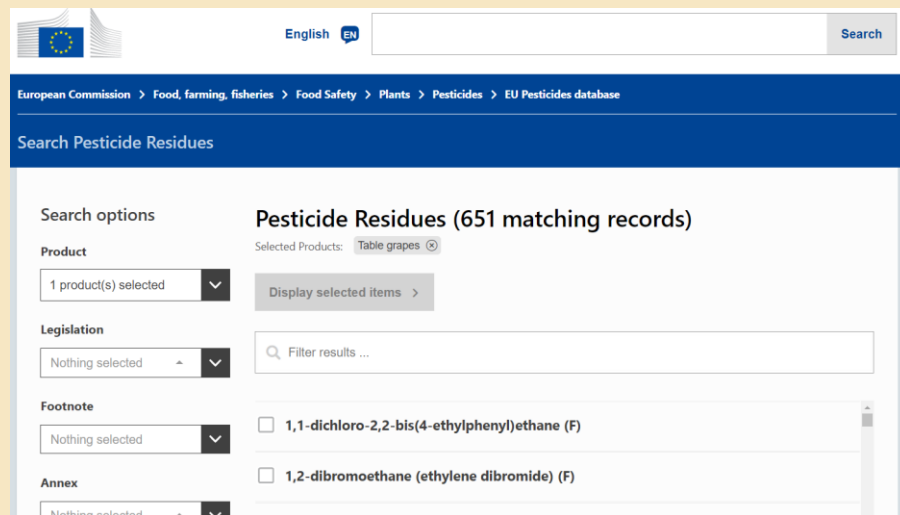
- Европа Иттифоқи озиқ-овқат маҳсулотларида ва таркибида мавжуд бўлган пестицидларнинг максимал қолдиқ даражасини (МРЛ) белгилаб қўйди.
- Пестицид қолдиқлари миқдори белгиланган чегарадан юқори бўлган маҳсулотлар Европа бозоридан олиб чиқилади.
- Европалик импортчиларнинг аксарияти пестицидларнинг кенг assortименти (баъзан 500 дан ортиқ) борлиги учун кенг кўламли синовларни ўтказишни талаб қилмоқда.
- Европа Иттифоқи мунтазам равишда Европа Иттифоқида фойдаланиш учун тасдиқланган пестицидлар рўйхатини эълон қилади. Ушбу рўйхат тез-тез янгиланиб туради.
- 2019 йилда Европа Комиссияси қарийб 80 та турли хил пестицидларга нисбатан ўзгаришларни белгилайдиган 12 та янги қонун қабул қилди. Энг муҳим ўзгаришлардан бири бу Хлорпйрифос даражаси бўлиб, у 2020 йил ноябридан бошлаб 0,01 ппм га ўрнатилди.

Пестицидларнинг тасдиқланган рўйхати:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32011R0540>

Пестицид қолдиқлари

Экологик ишчи гуруҳнинг 2020 йилда ишлаб чиқаришда пестицидларга оид қўлланмасига биноан, **майиз**, пестицид билан ифлосланган маҳсулотларнинг сони бўйича 1-ўринда туради. ... Ҳисоботда 90% намуналарда икки ёки ундан ортиқ пестицид қолдиқлари аниқланганлиги билдирилган.

The screenshot shows the 'Search Pesticide Residues' interface on the European Commission website. The page title is 'Search Pesticide Residues' and it displays 'Pesticide Residues (651 matching records)'. The selected product is 'Table grapes'. The search options are set to 'Product: 1 product(s) selected', 'Legislation: Nothing selected', 'Footnote: Nothing selected', and 'Annex: Nothing selected'. A 'Display selected items' button is visible. The results list includes two items:

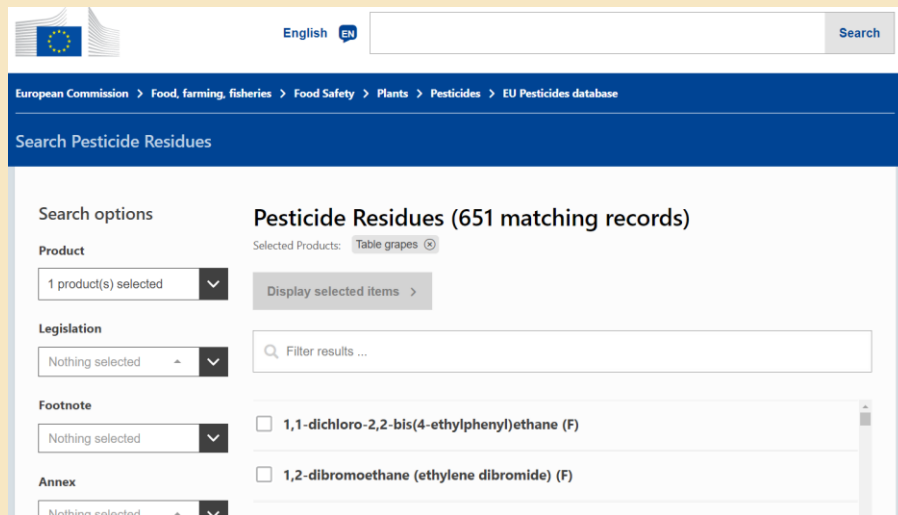
- 1,1-dichloro-2,2-bis(4-ethylphenyl)ethane (F)
- 1,2-dibromoethane (ethylene dibromide) (F)

<https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/mrls/?event=search.pr>

Пестицид қолдиқлари

- Пестисид қолдиқларини аккредитациядан ўтган лабораторияда текшириш талаб этилади.
- Текширилиши керак бўлган маҳсулот 3-шахс томонидан намуна олиниб тегишли лабораторияга юборилади.
- Маҳсулот юкланишидан олдин текшириш мақсадга мувофиқ, акс ҳолда қолдиқ чиққан маҳсулот европа бозорига киритилмайди

<https://www.eurofins.com/>

The screenshot shows the 'Search Pesticide Residues' interface on the European Commission website. The page is in English and features a search bar at the top right. The breadcrumb trail indicates the path: European Commission > Food, farming, fisheries > Food Safety > Plants > Pesticides > EU Pesticides database. The main heading is 'Search Pesticide Residues'. Under 'Search options', there are dropdown menus for 'Product' (showing '1 product(s) selected'), 'Legislation' (showing 'Nothing selected'), 'Footnote' (showing 'Nothing selected'), and 'Annex' (showing 'Nothing selected'). A 'Selected Products' section shows 'Table grapes' with a dropdown arrow. A 'Display selected items' button is present. A search filter box contains the text 'Filter results ...'. Below the search options, a list of results is shown, including '1,1-dichloro-2,2-bis(4-ethylphenyl)ethane (F)' and '1,2-dibromoethane (ethylene dibromide) (F)', each with an unchecked checkbox.

Пестицид қолдиқлари

Олдини олиш учун:

Ишлатиладиган усимликларни ҳимоя қилиш воситаларини тақиқланган руйхатда эмаслигига ишонч ҳосил қилинг.

ЎХВ ларни белгиланган тардибда фойдаланинг

ЎХВ идишлари ва қолдиқларини назорат қилинг

Қўшни далаларда ва ўтган йилларда ишлатилган ЎХВ воситаларига этибор беринг

Микробиологик инфослантирувчилар

Микробиал инфосланиш озиқ-овқат микроорганизмлар, шу жумладан бактериялар, вируслар, моғор, замбуруғлар ва токсинлар билан инфосланган бўлса содир бўлади. Бу турли хил воситалар орқали содир бўлиши мумкин.

Овқатга тайёр ёки қайта ишланган озиқ-овқат маҳсулотларида, шу жумладан қуритилган меваларда салмонелла ва E-Coli миқдорининг жуда пастлиги овқатдан юқадиган касалликнинг муҳим сабабидир.

Қуритилган меваларни қайта ишлаш корхоналари салмонелла ва E-Coli ни хавф-хатарларни таҳлил қилиш ва критик нуқталар (НАССР) режаларида жамоат саломатлиги учун катта хавф деб ҳисоблашлари керак.

Очратоксин А (ОТА) нинг майизда пайдо бўлиши ократоксигенли замбруғларнинг инфосланиши ва ўсиши ва қуритиш пайтида қисқа муддатли нам об-ҳаводан келиб чиқади. Европа Иттифоқи томонидан тартибга солинган ОТА даражаси 0.01 mg /кг (10ppb).

Микробиологик ифлослантирувчилар

- Микроорганизмларнинг тарқалиши бактериялар, вируслар ва паразитларни ўз ичига олади.
- Ифлосланиш тупроқни гўнг ва канализация лойлари каби органик ўғитлар билан ишлов бериш натижасида ва суғориш сувидан келиб чиқиши мумкин.
- Ўрим-йиғимни тегишли вақтда ўтказиш ва йиғилган маҳсулотни назорат остида шароитларда сақлаш ўрим-йиғимдан кейин бузилиш ва патоген микроорганизмларнинг ривожланишини секинлаштиришга ёрдам беради.
- Нам ва илиқ сақлаш шароитлари микробиял ифлослантирувчи моддаларнинг кўпайишини рағбатлантиради.
- Ўрим-теримдан кейинги қўшимча тадбирлардан фойдаланиш мева ва сабзавотларнинг ифлосланиш даражасини пасайтириши мумкин.
- Ичимлик сув билан ювиш микробларнинг юкини камайтириши мумкин

ОҒИР МЕТАЛЛАР

Тупроқ ва атмосфера ифлосланиши туфайли меваларнинг оғир металллар билан ифлосланиши унинг сифати ва хавфсизлигига таҳдид солади.

Оғир металлларнинг ифлосланишининг манбаларига

- пестицид ва гербицидни қўшиш каби қишлоқ хўжалиги фаолияти,
- ифлосланган суғориш суви,
- ўғитлаш учун ишлатиладиган шаҳар чиқиндилари
- оғир металлларнинг излари бўлган минерал ўғитлар
- қишлоқ хўжалиги ерларида чиқиндиларни тўғридан-тўғри йўқ қилиш
- тоғ-кон ишлари, қўрғошинни бензинда антитирловчи сифатида ишлатиш,
- оқава сувлар ва қурилиш материаллари, масалан бўёқлар киради.

ОҒИР МЕТАЛЛАР

Майиз учун

Оғир металллар: (466/2001 йилдаги Европа Иттифоқи қонунчилигига мувофиқ
максимал даражалар)

Қўрғошин (Пб): 0,2 ппм

Кадмий: 0,05 ппм

Арсеник: 1 ппм

Синк: 50 ппм

Меркурий: 1 ппм дан паст бўлиши кутилмоқда

ОҒИР МЕТАЛЛАР

2020 йилда Европа Комиссияси қўрғошин ва кадмийнинг рухсат этилган максимал даражаларини кўриб чиқиш жараёнини бошлади. Баъзи маҳсулотлар учун янги чекловлар 2021 йилда ўрнатилиши мумкин.

2019-2020 ҳосилида ишлаб чиқарилган қуритилган мевалар учун қўрғошиннинг рухсат этилган максимал даражаси 0,15 мг / кг ни ташкил қилади.

2020 йил ҳосилида ва ундан кейинги йилларда қуритилган мевалар учун чегара 0,10 мг / кг ни ташкил қилади.

ОЛДИНИ ОЛИШ ЧОРАЛАРИ

Маҳсулот этиштириладиган майдонни яхшилаб ўрганиш

Атрофида заводлар, чиқиндилар ёқлиги текшириш

Сугориш сувларига этибор , улар оқиб ўтаётган жойларда заводларни ўрганиш

Кимёвий воситалардан фойдаланиш ва қолдиқларини даладан олиб чиқиб ташлаш

Озиқ-овқат қўшимчалари

Озиқ-овқат қўшимчалари – бу таъмни сақлаш ёки таъмини, кўринишини ёки бошқа хусусиятларини яхшилаш учун овқатга қўшиладиган моддалардир. Баъзи қўшимчалар узоқ муддат давомида озиқ-овқат маҳсулотларини сақлаб қолиш учун ишлатилган, масалан сирка, туз, тутун, шакар ва бошқалар.

Консервантлар: аскорбин кислота, Олтингугурт диоксиди.

Рангли қўшимчалар: мева ва сабзавот шарбатлари, бета-каротин.

"ҳақиқий" ванил ёки "сунъий" ванил.

Лаззат кучайтирувчи воситалар: хамиртуруш.

Емулсификаторлар: соя леситини, моно ва диглисеридлар.

Қуритилган ўрик ва майизда фойдаланиладиган олтин гургут қолдиғига миқдориға талаб 10мг/кг

Озиқ-овқат қўшимчалари

- Европа ҳукумати, агар улар декларация қилинмаган ёки рухсат этилмаган бегона материаллар бўлса ёки ушбу материаллар даражаси жуда юқори бўлса, маҳсулотни рад этиши мумкин.
- Е рақамлари ва моддаларини ишлатишга рухсат берилган қўшимчалар (ранглар, қуюқлаштирувчи моддалар) ва хушбўйлаштирувчи моддаларни тартибга солувчи махсус қонунчилик мавжуд.
- Рухсат берилган қўшимчалар Озиқ-овқат қўшимчалари тўғрисидаги низомнинг иловасида келтирилган.
- Регламентнинг бошқа иловасида озиқ-овқат ферменти, хушбўйлаштирувчи ва ранг берувчи моддалар рўйхати келтирилган.

Рухсат берилган қўшимчалар: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1478597149803&uri=CELEX:02008R1333-20160525>

TIPS

Қуритилган мевалар учун гигиеник амалиёт Кодекс Алиментариус кодексига риоя қилинг. Қуритилган меваларда, айниқса, ҳашаротлар ва бошқа паразитлар пайдо бўлишини назорат қилиш муҳимдир.

http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/sh-proxy/en/?lnk=1&url=https%253A%252F%252Fworkspace.fao.org%252Fsites%252Fcodex%252FStandards%252FCXC%2B3-1969%252FCXP_003e.pdf

Европа Комиссияси веб-сайтида қолдиқларнинг максимал даражаси тўғрисида МҚМлар ҳақида кўпроқ маълумот олинг. МҚМ-лардаги ҳар қандай янги ўзгаришларга тайёр бўлиш учун Европа Иттифоқидаги МҚМ ларнинг доимий шарҳларини кузатиб боринг <https://www.efsa.europa.eu/en/publications>

Озиқ-овқат хавфсизлик сертификатлари

Эвропа қонунчилигида озиқ-овқат хавфсизлиги сертификати мажбурий эмас, Европа озиқ-овқат маҳсулотларини импорт қилувчилар талаб қилади. Озиқ-овқат хавфсизлиги бўйича бирон бир сертификат бера олмасангиз, вропанинг аксарият импортчилари сиз билан ишламайди.

Европалик харидорларнинг аксарияти Global Food Safety Initiative (GFSI) томонидан эътироф этилган сертификат олишни талаб қилади. Қуритилган мевалар учун GFSI томонидан тан олинган энг машхур сертификатлаш дастурлари қуйидагилардир:

[International Featured Standards \(IFS\)](#)
[British Retail Consortium Global Standards \(BRCGS\)](#)
[Food Safety System Certification \(FSSC 22000\)](#)

Озиқ-овқат хавфсизлик сертификатлари

BRC - озиқ-овқат хавфсизлигини бошқариш тизимларининг халқаро стандарти бўлиб, GFSI томонидан тан олинган сертификатлаштириш схемаларидан биридир. Унда озиқ-овқат хавфсизлигини бошқариш бўйича самарали тизимни яратиш учун озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналарига қўйиладиган талаблар мавжуд. ... Дунё бўйлаб 16000 дан зиёд иншоот озиқ-овқат хавфсизлиги бўйича BRC Global стандартига мувофиқ сертификатланган.

Кўпгина халқаро озиқ-овқат ишлаб чиқарувчилар билан кенг ва очиқ маслаҳатлашувлар асосида ишлаб чиқилган ушбу схема ИСО 22000, ИСО 9001, ИСО / Ц 22003 каби халқаро ва мустақил стандартлардан ва ИСО / каби соҳага оид талабларга жавоб берадиган дастурлар учун техник шартлардан фойдаланади.

International Featured Standard (IFS)) - бу ишлаб чиқарувчилар, улгуржи савдогарлар, дистрибюторлар, агентлар ва брокерлар учун озиқ-овқат хавфсизлиги бўйича глобал ташаббус (ГФСИ) стандарти. ИФС озиқ-овқат хавфсизлиги ва маҳсулот сифатини бошқариш масалаларини ҳал қилади: Озиқ-овқат ва ингредиентларни ишлаб чиқариш, Озиқ-овқат маҳсулотларини қадоқлаш, Истеъмол маҳсулотларини қадоқлаш, тарқатиш, ташиш ва логистика, Уй ҳайвонлари учун озиқ-овқат таъминоти, Ички

Озиқ-овқат хавфсизлик сертификатлари

BRC стандартида қуйидагилар талаблари мавжуд

Бошқариш мажбуриятлари /Аудитигача шартлар

НАССР

Озиқ-овқат хавфсизлиги ва сифати бўйича қўлланма

Ҳужжатларни бошқариш

Йозувлар

Ички аудит

Ўтказиб берувчини тасдиқлаш

Техник хусусиятлари

Тузатиш ишлари

Мос келмайдиган маҳсулотни бошқариш

Тақиб қилиш мумкинлиги

Чикоятларни кўриб чиқиш

Кутилмаган ҳолатларни бошқариш

Сайт стандартлари

Маҳсулот дизайни ва ишлаб чиқиш

Аллергенларни бошқариш

Материалларни қадоқлаш

Маҳсулотларни текшириш ва синовдан ўтказиш

Маҳсулот чиқарилиши

Амалиётларни бошқариш

Ўлчаш ва назорат қилиш мосламаларини калибрлаш ва бошқариш

Ўқитиш

Чахсий гигиена

Тиббий текширув

Ҳимоя кийимлари

ЭТИБОРИНГИЗ УЧУН РАҲМАТ

